

GÖTEBORGS UNIVERSITET

THE FUN IS OVER

Idéer om motståndsstrategier och dess legitimitet i Ulrike Meinhofs krönikor
"Counter-Violence", "From Protest to Resistance" och "Setting Fire to
Department Stores", publicerade år 1968 i tidsskriften *konkret*.

Göteborgs Universitet

Institutionen för genusvetenskap

C- uppsats, 15 hp

HT 2010

Författare: Annamaria Erdedi

Handledare: Berit Larsson

Abstract

I denna undersökning tolkas motståndsstrategier i Ulrike Meinhofs skrivna texter. Undersökningsmaterialet består av engelska översättningar av tre krönikor publicerade i den Västtyska tidsskriften *konkret* under året 1968: ”Counter-Violence”, ”From Protest to Resistance” och ”Setting Fire to Department Stores”.

Syftet är att tolka Meinhofs syn på motståndsstrategier i de tre krönikorna. Detta görs genom att först tolka det deskriptiva innehållet i krönikorna; det vill säga vad texterna *säger*. Tolkningarna görs både kronologiskt och komparativt utifrån vilken typ av motståndsmetod som beskrivs, motståndsmetodens syfte eller riktadhet, samt värderingen av en specifik motståndsmetod och dess resultat eller konsekvenser. Den komparativa tolkningen utgörs vidare av en fokusering på krönikornas potentiella skillnader, olikheter eller förändringar. Syftet är också att utifrån den kronologiska och den komparativa tolkningen diskutera krönikornas performativa funktion; det vill säga vad texterna *gör*.

Uppsatsen är teoretisk och anknyter till en genusvetenskaplig, metodologisk utgångspunkt som innebär att teori och metod inte skiljs åt. Uppsatsen omfattas också av ett epistemologiskt ställningstagande som innebär att gränsen mellan forskningens subjekt och objekt ifrågasätts och diskuteras. Mitt val av teori/metod innebär i undersökningen att tolkningarna utförs genom en slags texttolkning som anknyter till en aktörscentrerad, beskrivande idéanalys. Judith Butlers performativitetsteori är central i tolkningen.

Mina slutsatser är att Meinhofs syn på motståndsstrategier skiljer sig åt mellan texterna. I ”Counter-Violence” beskrivs motståndsmetoden som verbal protest, i ”From Protest to Resistance” som fysiskt motvåld och slutligen i ”Setting Fire to Department Stores” som våldsamt motvåld. Motståndsmetoden bestäms utifrån mot vad motståndshandlingen är riktad. Meinhof legitimerar enligt min tolkning våldsamma motståndsmetoder genom att argumentera för att våld måste mötas med våld.

Nyckelord: Ulrike Meinhof, Judith Butler, idéanalys, performativitet, motståndsstrategi, motståndsmetod, motståndshandling, protest, motvåld, terror.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

ABSTRACT	2
<hr/>	
1 INLEDNING	4
<hr/>	
1.1 INTRODUKTION	4
1.2 SYFTE OCH PROBLEMFÖRMULERING	5
1.3 FRÅGESTÄLLNINGAR	6
1.4 TEORI OCH METOD	7
1.4.1 METODOLOGISKA OCH EPISTEMOLOGISKA DIFFRAKTIONER	7
1.4.2 BEGREPPSORIENTERING	8
1.4.3 IDÉANALYS	9
1.4.4 PERFORMATIVITET	10
1.5 MATERIAL OCH AVGRÄNSNINGAR	11
1.6 FORSKNINGSFÄLTÖVERSIKT	12
2 TEXTTOLKNING	15
<hr/>	
2.1 HISTORISK BAKGRUND	15
2.2 PROTEST, VÅLD OCH VÅLDSAMHET - EN KRONOLOGISK TOLKNING	18
2.2.1 UPPROR OCH PROTEST	18
2.2.1.1 SUMMERING	20
2.2.2 FRÅN TALHANDLING TILL VÅLDSHANDLING	20
2.2.2.1 SUMMERING	23
2.2.3 VÅLDSAMHET	23
2.2.3.1 SUMMERING	25
2.3 FRÅN PROTEST TILL VÅLDSAMHET - EN IDÉFÖRSKJUTNING	26
2.3.1 EN DISTINKTION MELLAN TAL OCH HANDLING	26
2.3.2 FRÅN MOTVÅLD TILL VÅLDSAMHET	27
2.3.3 LEGITIMITET OCH RIKTADHET	28
2.4 PERFORMATIVITET	31
3 SLUTDISKUSSION	34
<hr/>	
KÄLLFÖRTECKNING	37
TRYCKTA KÄLLOR	37
INTERNETKÄLLOR	38
OTRYCKTA KÄLLOR	38

1 Inledning

1.1 Introduktion

I september förra året (2010) var jag, tillsammans med några kurskamrater, på Göteborgs Konsthall för att se utställningen *Disidentifikation*. I ett av rummen fanns Charlotte Gyllenhammars verk *Nachsagen, ich und Meinhof*¹ från 2004, vilken bestod av två videoprojektioner². I projektionerna framträdde Gyllenhammar förklädd till Ziggy Stardust (David Bowie f.1947) och Ulrike Meinhof (1934-1976), en av grundarna till Rote Armee Fraktion (RAF) i Tyskland och vår tids kanske mest kända europeiska, kvinnliga terrorist. Konstverket har i sig inte mycket att göra med min undersökning, men den där korta stunden en eftermiddag på Göteborgs Konsthall blev ögonblicket då jag valde mitt uppsatsämne. Det var där och då idén att skriva om Meinhof uppstod.

Under materialinsamlingen och mina studier kring Meinhof inför denna undersökning tyckte jag mig urskilja en mytomspunnen historia. Å ena sidan föreföll Meinhof framställas som en hjältinna och ikon³ och å andra sidan som en galen terrorist. Olika skildringar av Meinhof tycktes enligt min uppfattning bero på i vilken historisk och samhällslig kontext samt inom vilken disciplin hon omskrevs.

Under läsningarna av flera olika slags textmaterial fann jag att min egen uppfattning om Meinhof hade hamnat i något slags gränsland. Jag slogs av fascination men kände samtidigt en iver att undersöka något greppbart, bortom myt och fiktion. Jag bestämde mig därav för att analysera Meinhofs skrivna texter eftersom jag fann hennes politiska agenda och idéer intressanta. Genom en idéanalys av Meinhofs krönikor publicerade i den västtyska, vänsterorienterade tidsskriften *konkret*, hoppades jag kunna urskilja ett politiskt agentskap och en analytisk plattform bortom myten.

Mitt intresse för Meinhofs skrivna texter ledde slutligen fram till en nyfikenhet för hennes syn på och idéer om motståndsstrategier, samt möjliga attitydförändringar kring sådana praktiker. Detta intresse grundar sig på att jag, samtidigt som jag hade bestämt mig för att fokusera på Meinhofs krönikor, ville bidra med en undersökning som anknyter till frågan om Meinhofs projekt i RAF. Således kanske denna undersökning kan läsas som ett annat förhållningssätt i kontrast till den hegemoniska historieskrivningen, som enligt min åsikt

---

¹ *Nachsagen, ich und Meinhof* översätts till svenska ungefär: 'Härma/Härmning, jag och Meinhof'.

² Konstnären Charlotte Gyllenhammars hemsida:

http://www.charlottegyllenhammar.com/folio_img.asp?imgid=200&id=48

³ I till exempel de populärfeministiska tidsskrifterna *Kvinnobulletinen* (nummer 1, 1983, årgång 13) och *Bang* (nummer 2, 2010) beskrivs Meinhof enligt min uppfattning som en feministisk ikon.

tenderar att betrakta Meinhof och hennes deltagande i RAF som monstros, våldsamt och utan ideologisk riktning.

När jag läste Meinhofs krönikor funderade jag också mycket över deras språkliga utförande, som jag ansåg genomstrukturerades av kraftfull argumentation och intressanta språkliga passager. Jag undrade om det möjligen var så att texterna kunde läsas som performativa och om detta skulle nyansera min tolkning. Frågan om performativitet ledde mig till Judith Butler, vars teorier om performativitet är centrala i undersökningen.

1.2 Syfte och problemformulering

I undersökningen fokuserar jag på tre krönikor skrivna av Meinhof under sin tid som journalist och chefsredaktör för tidsskriften *konkret*⁴, närmare bestämt under året 1968. *konkret* var en populär vänsterorienterad tidsskrift som startades under 1950-talet i Västtyskland. Tidsskriften utgavs som regel varannan vecka, men stundom även veckovis (läs mer om *konkret* under rubriken 'Historisk bakgrund').

Eftersom jag inte behärskar det tyska språket har jag valt att granska engelska översättningar av krönikorna, publicerade 2008 i verket *Everybody Talks About the Weather... We Don't*.⁵ De utvalda krönikorna är, i kronologisk ordning: "Counter-Violence", "From Protest to Resistance" och "Setting Fire to Department Stores". Krönikornas tyska originaltitlar är: "Gegen-Gewalt", "Vom Protest zum Widerstand" och "Warenhausbrandstiftung"⁶. (Jag kommer att återkomma till översättningsproblematik och diskussion av mitt material i avsnittet 'Material och avgränsningar'). Fortsättningsvis kommer jag att referera till de engelska översättningarna av krönikorna samt de engelska titlarna.

Jag är intresserad av att undersöka och diskutera Meinhofs idéer om motståndspraktiker i de tre krönikorna, samt potentiella skillnader, förändringar eller idéförskjutningar i och mellan de tre krönikorna. Krönikorna präglas enligt min mening av starkt argumenterande polemik. Detta är viktigt att poängtera då krönikor är personliga och därmed stilistiskt och språkligt kan skilja sig från till exempel tidningsartiklar med ett informativt eller nyhetsunderrättande syfte.

---

⁴ *konkret* skrivs utan stor bokstav i enlighet med dess antiauktoritära ideologi. Colvin, 2009, s 21.

⁵ Karin Bauer (red), 2008, *Everybody Talks About the Weather... We Don't. The Writings of Ulrike Meinhof*. New York: Seven Stories Press.

⁶ "Gegen-Gewalt" (Mot-våld), *konkret* nummer 2, 1968, "Vom Protest zum Widerstand" (Från protest till motstånd), *konkret* nummer 5, 1968, "Warenhausbrandstiftung" (Att tända fyr på varuhus), *konkret* nummer 14, 1968.

Mitt urval av texter och mitt val av undersökningsämne grundar sig framförallt i mitt eget intresse av motståndshandlingar och-aktioner. Mitt intresse fokuseras också på textens och språkets värld som på en och samma gång får liv av författaren eller den som talar, men som samtidigt verkar leva helt egna liv. Därmed blir både det som sägs och det som inte sägs intressant. Implicita och explicita budskap både samverkar och krockar. De tvetydigheter och motsägelser som kan uttolkas vid en läsning av en text kan resultera i ett eller flera budskap som kan ha en helt annan betydelse än författarens intention.

Mitt intresse för textens värld och förhållandet mellan text och författarintention gjorde mig också intresserad av att undersöka vad texten *säger* och vad texten *gör*. Hur samverkar Meinhofs nerskrivna idéer om motståndshandlingar med den potentiella motståndshandling som Meinhof språkligt utför i krönikorna? Utgör krönikorna en performativ funktion, på vilket sätt, och hur visar sig detta för mig?

Slutligen gör jag inte gör anspråk på att proklamera en *sann* historia om Meinhof, dock tror jag att en analys av hennes krönikor kan frammana *en* slags förståelse för hennes politiska praktik. Denna undersökning ska betraktas som ett projekt i vilket jag lyfter fram en historisk, politiskt aktiv kvinna som enligt min uppfattning inte tilldelas en nyanserad skildring i den hegemoniska historieskrivningen.⁷ Genom min tolkning av Meinhofs idéer om motståndshandlingar i de tre texterna kan jag förhoppningsvis bidra med en litet snitt av ett stort kunskapsfält, vilket har betydelse för en förståelse av Meinhofs historia och politiska agenda.

1.3 Frågeställningar

- . Hur beskriver Meinhof motståndsstrategier i krönikorna ”Counter-Violence”, ”From Protest to Resistance” samt ”Setting Fire to Department Stores”?
- . Skiljer sig Meinhofs beskrivningar av motståndsstrategier åt i krönikorna? Om de skiljer sig åt, vad kan det möjligen bero på?
- . Utgör krönikorna en slags performativ funktion och hur visar sig detta i så fall för mig?

---

⁷ Denna uppfattning delar jag med Sarah Colvin, professor i tyska i Storbritannien, som anser att vedertagna uppfattningar om Meinhof oavsett disciplin präglas av en stereotyp och mytisk bild av kvinnliga terrorister. Hon skriver: ”In focusing on the texts she wrote, I have tried to avoid the kind of anecdotal evidence that feeds myth.” Sarah Colvin, 2009, *Ulrike Meinhof and West German Terrorism. Language, Violence and Identity*, New York: Camden House, s 2.

1.4 Teori och metod

1.4.1 Metodologiska och epistemologiska diffraktioner

Nina Lykke, professor i genus och kultur vid Linköpings universitet, skriver i inledningen till *Genusforskning- en guide till feministisk teori, metodologi och skrift* att genusforskningen präglas av metodpluralism och teoretisk mångfald.⁸ Genusforskningen är multi-, tvär- och transvetenskaplig. Den *intra-agerar*⁹ med en mängd andra discipliner som ömsesidigt påverkar, samspelar och förändrar varandra.¹⁰

Att fundera över vetenskapsproduktionen är i min mening primärt inom genusforskningen. *Diffraktioner*¹¹ kring den enskilda undersökningens ämne och lokalisering samt forskarens position och situeradhet är avgörande för frågan om *vad* vetenskaplig kunskap är, samt *hur* vetenskaplig forskning görs eller produceras.

Uppsatsens fokalpunkter motiverar enligt min mening ett metodologiskt ställningstagande som innebär att teori och metod inte skiljs åt. Undersökningen är teoretisk och inte empirisk, vilket innebär att de teorier och metoder som ligger till grund för denna undersökning innefattar både teoretiska grundvalar samt metodiska analysmodeller.

Det framkom i introduktionen till denna uppsats att jag är kritisk till den hegemoniska historieskrivningen. Enligt min uppfattning präglas denna av stereotypiserande av (bland annat) kvinnor samt ett icke-kritiskt återberättande av historiska händelser. Min situeradhet som genusstuderande har betydelse för utförandet av denna uppsats samt forskningsresultaten. Även om jag i undersökningen ansluter till mina teoretiska och metodiska ramverk kan jag inte placera mig själv utanför undersökningen och betrakta forskningsobjektet ur ett utifrånperspektiv.¹² Således ska denna undersökning betraktas som ett snitt, en avgränsad

---

⁸ Nina Lykke, 2009, *Genusforskning- en guide till feministisk teori, metodologi och skrift*, Stockholm: Liber AB, s 14-15.

⁹ I Karen Barads begrepp *agential realism* används termen *intra-aktion* för att beskriva relationen mellan mänskliga och icke-mänskliga aktörer, mellan diskurs och materialitet, och hänvisar till "fenomen som bara momentant och temporärt avgränsas från varandra och som verkar aktivt och ömsesidigt transformativt på varandra." Lykke, 2009, s 102.

¹⁰ Lykke, 2009, s 102 och 107.

¹¹ USA-baserade vetenskapsteoretikern, feministen, biologen och professorn Donna J Haraway samt fysikern och professorn i feministiska studier Karen Barad använder tänketeknologin *diffraktion* istället för *reflektion*. Termen reflektion hänvisar till ett kritiskt förhållningssätt som speglar ett statiskt ting medan termen diffraktion är mer dynamisk och öppnar upp för nya mönster och förändringar i en analys. Lykke, 2009, s 171-173 samt Karen Barad, 2008, "Posthumanist Performativity: Toward and Understanding of How Matter Comes to Matter", i Stacy Alaimo, Susan Hekman (red), *Material Feminisms*, USA: Indiana University Press, s 122.

¹² Jämför Donna J Haraways "god-trick", i annat artikeln "Otherworldly Conversations, Terran Topics, Local Terms", 2008, i Alaimo, Hekman (red), *Material Feminisms*, USA: Indiana University Press, s 157-188.

kunskapsproduktion, som är beroende av mig som forskare och mina val av metod, material och teori.

1.4.2 Begreppsorientering

I undersökningen använder jag mig av och fokuserar på begreppen *motståndshandling*, *motståndsmetod* och *motståndstrategi*. I och med detta vill jag här redogöra för vad dessa begrepp har för betydelse i undersökningen, samt begripliggöra min syn på motstånd.

Mona Lilja, forskare i freds- och utvecklingsforskning vid Göteborgs universitet samt Stellan Vinthagen, universitetslektor i freds- och konfliktforskning vid Malmö högskola, föreslår en definition av motstånd som: ”en underordnads svar på makt, en praktik som kan utmana och underminera makt.”¹³ Motstånd behöver inte ”lyckas” för att en praktik ska definieras som motstånd, snarare innebär utövandet av motstånd en underordnads svar på ett maktutövande. Motstånd är således sammankopplat med makt, dock menar Lilja och Vinthagen att det är problematiskt att se makt som ett slags ursprungsläge och motstånd som något som agerar ”efter” makt:

Vår definition ser visserligen motstånd som ett svar på makt, men det innebär inte att motstånd är enbart en reaktion, utan vi menar att motstånd faktiskt har en egen produktiv kreativitet eller initiativ /.../ Däremot kan man säga att motstånd definitionsmässigt (åtminstone delvis) konstituerar makt eftersom motstånd inte kan vara motstånd utan att (åtminstone implicit) peka ut makt.¹⁴

Frågan om motstånd leder enligt min uppfattning till frågan om makt, som enligt den franske filosofen Michel Foucault är en diskursiv institutionell process som existerar, kanske inte som en förutsättning, men som en ofrånkomlighet i allt socialt varande.¹⁵ Makt är därmed inte någonting som kan ägas av den enskilde, men som temporärt kan användas av individer inom diskurser som möjliggör ett sådant användande, exempelvis polisens makt att gripa en individ.

I sin tur betraktar jag motstånd i anknytning till makt; makt kan till och med sägas bära på motstånd. Att utöva motståndshandlingar är att också utöva makt genom att medvetet eller omedvetet försöka förändra maktförhållanden.

En motståndshandling behandlas i undersökningen som alla typer av handlingar som leder till motstånd. Detta behöver dock inte innebära att motståndshandlingen ”lyckas” eller

---

¹³ Mona Lilja & Stellan Vinthagen (red.), *Motstånd*, 2009, Sverige: Liber AB, s 51.

¹⁴ Lilja & Vinthagen (red), 2009, s 53.

¹⁵ Mats Börjesson & Alf Rehn, 2009, *Makt*, Malmö: Liber AB, s 45.

leder till förändring. Motståndshandlingar kan utövas av såväl antirasister som rasister, av en individ, en grupp eller ett kollektiv och omfattas av mer eller mindre (politisk) medvetenhet.

Motståndshandlingen utförs vidare genom en specifik motståndsmetod. Exempel på detta kan vara att protestera mot ett politiskt parti eller grupp genom högljudda skrik.

En motståndsstrategi omfattar enligt min mening en mer bestämd riktadhet och medvetenhet. En motståndsstrategi kommer i denna undersökning att behandlas som en företeelse som ”bär” på flera saker. En motståndsstrategi består av idéer om vad en motståndshandling är och mot vad den bör riktas, samt idéer om motståndsmetoder; vilka som lämpar sig för ändamålet och hur de bör utföras.

Tolkningen av Meinhofs idéer om motståndsstrategier i denna undersökning innebär således att jag också diskuterar samt tolkar hennes syn på motståndshandlingar och motståndsmetoder för att kunna svara på mina frågeställningar.

I analysen (texttolkningen) gör jag en distinktion mellan våld och våldsamhet. Jag vill poängtera att det i min mening finns en skillnad i dessa två begrepp/metoder. Dock anser jag att distinktionen är vag och svårdefinierad, och att den distinktion som görs här avgränsas till denna studie.

Att bruka våld som motståndsmetod kan visserligen innebära att åsamka någon eller något skada, dock kan en våldshandling vara en självförsvarshandling. Våldsamhet pekar däremot mot en slags inställning hos en individ eller grupp. En mycket förenklad modell kan framställas: en *brukar* våld men kan *vara* våldsam. Att vara våldsam ska dock inte betraktas som en fast, oföränderlig identitet. Våldsamhet ska snarare tolkas som en temporär positionering.

1.4.3 Idéanalys

Enligt statsvetarna Göran Bergström och Kristina Boréus kan en idé ”betraktas som en tankekonstruktion som till skillnad från de flyktigare intrycken eller attityderna utmärks av en viss kontinuitet.”¹⁶ En tankekonstruktion definieras vidare som föreställningar om verkligheten, värdering av ett fenomen eller en företeelse, eller en uppfattning om hur En bör handla.¹⁷ Denna definition av vad en idé är innebär enligt min uppfattning att idéer präglas av ett visst mått koherens. Det vill säga att, så som jag tolkar det, står Meinhofs föreställningar om hur verkligheten är beskaffad i relation till hennes syn på vad motståndshandlingar är och

---

¹⁶ Göran Bergström, Kristina Boréus (red), 2005, *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, Lund: Studentlitteratur AB, s 149.

¹⁷ Bergström, Boréus (red), 2005, s 150.

hur dessa bör praktiseras. Det är därför av vikt att jag i min analys av Meinhofs krönikor försöker att framställa en slags helhetsbild av så som den framträder för mig i tolkningsarbetet.

Idéanalyser används för att studera politiska budskap, och omfattas av en rad olika analystekniker beroende på undersökningens syfte. Statsvetaren Ludvig Beckman menar att en idéanalytisk studie främst karaktäriseras av *vad* den undersöker, och inte *hur*¹⁸. Flera analystekniker kan kombineras och det är upp till forskaren att avgöra vilka tekniker som är lämpliga för den enskilda studien.

Undersökningens två första analysdelar omfattas av en *beskrivande* idéanalys¹⁹, vilket innebär att jag beskriver och tolkar innebörden av motståndsstrategier i tre krönikor skrivna av Meinhof. Tillvägagångssättet är att först kronologiskt tolka krönikornas innehåll. Detta innebär inte att texterna återges, utan att jag beskriver det textmässiga innehållet så som det framträder för mig. För att underbygga mina tolkningar och slutsatser använder jag mig av citat, utdrag ur mitt material samt teoretiska diskussioner.

Den kronologiska tolkningen åtföljs av en komparativ tolkning där eventuella skillnader eller förändringar mellan texterna beskrivs och diskuteras. Min idéanalys är *aktörscentrerad*²⁰, vilket innebär att jag fokuserar på en enskild aktörs politiska budskap och inte gör anspråk på en bredare kontextuell analys och förståelse. Med andra ord är det Meinhofs idéer om motståndsstrategier som står i fokus.

1.4.4 Performativitet

Flera av Butlers teoretiska begrepp kommer att presenteras först i analysdelen. Jag vill dock kort redogöra för performativitetsbegreppet.

Performativitet är ett begrepp som myntades av språkfilosofen J.L Austin. Austins idé var att språket inte endast speglar en redan befintlig verklighet, utan att språk också kan vara en handling i sig. Butler använder performativitet för att problematisera och diskutera hur genusidentiteter inte bara 'är' utan skapas och blir till genom upprepade handlingar. Performativa handlingar förutsätter ett upprepande för att skapa effekt.²¹

---

¹⁸ Ludvig Beckman, 2005, *Grundbok i idéanalys. Det kritiska studiet av politiska idéer och texter*, Estland: Santérus Förlag, s 11.

¹⁹ Beckman, 2005, s 14.

²⁰ Beckman, 2005, s 17.

²¹ Fanny Ambjörnsson, 2006, *Vad är queer?* Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur, s 136-137.

Feministen och filosofen Simone de Beauvoirs berömda uttryck ”Man föds inte till kvinna, man blir det”²² är ett sätt att beskriva hur kön är någonting som görs performativt, och inte bara av naturen är givet. Innebörden av performativitet innebär således att ett performativ inte endast består av talhandlingar, utan betraktas som kroppsliga handlingar överhuvudtaget. Subjekt, språk och handling existerar i en sammanvävd relation till varandra och kan inte sägas fungera autonomt eller bli till utan varandra. Butler citerar den tyska filosofen Friedrich Nietzsche som enligt henne menar att allt är ett slags görande, och att det inte finns ett subjekt bakom eller innan görandet eller agerandet: ”[T]here is no ’being’ behind doing, acting, becoming; the ’doer’ is merely a fiction imposed on the doing- the doing itself is everything.”²³

Min tolkning baseras på Meinhofs skrivna texter, där jag tillämpar Butlers performativitetsteori och fokuserar på krönikornas performativa funktion. Fokus ligger inte på just skapandet av genusidentiteter. Jag har därför valt att framförallt använda mig av verket *Excitable Speech. A politics of the Performative*.²⁴ I verket placerar Butler sina teorier om performativitet i en politisk kontext. Fokus riktas mot ett slags lingvistifiering av det politiska fältet, och Butler diskuterar språk, talakter, subjektets konstitution samt subjektets möjligheter till agentskap i och genom språket.

1.5 Material och avgränsningar

Varje undersökning; dess val av forskningsämne, material, teori och metod innebär att avgränsningar måste göras. Avgränsningarna beror bland annat på uppsatsens omfång och storlek men också på att ett utvalt snitt ur ett forskningsfält möjliggör fördjupade analyser och diskussioner. Detta innebär således att denna undersökning är centraliserad kring mitt undersökningsmaterial, och att mina teorier/metoder och tillvägagångssätt är de verktyg som möjliggör de tolkningar och slutsatser jag presenterar.

Mitt material består som sagt av engelska översättningar av tre krönikor skrivna på tyska av Ulrike Meinhof 1968, publicerade i verket *Everybody Talks About the Weather. We Don't*.²⁵ Att jag valt att tolka engelska översättningar av tyska texter är något som jag kan

---

²² Simone de Beauvoir, 2006, *Det andra könet*, Sverige: Norstedts Pocket.

²³ Sarah Salih, 2004, i Salih with Butler (red), (Butler citerar Friedrich Nietzsche ur dennes verk *On the Genealogy of Morals*, s 29), *The Judith Butler Reader*, USA: Blackwell Publishing Ltd. s 212.

²⁴ Judith Butler, 1997, *Excitable Speech. A Politics of the Performative*, New York & London: Routledge.

²⁵ Bauer, 2008.

komma att få kritik för. Dock ansåg jag att mina tolkningar av krönikorna trots detta skulle kunna säga någonting om Meinhofs idéer om motståndsstrategier.

Det finns generellt en risk med att tolka historiska texter; dessa kan ha blivit censurerade eller redigerade i efterhand och/eller av andra personer än författaren. Eftersom jag bestämde mig för att analysera texter vilkas originalspråk är tyska fokuseras min tolkning snarare på engelska översättningar än på originaltexterna. Reliabiliteten riskerar således att bli tvivelaktig då översättningarna producerar texter som skiljer sig från originaltexterna.

Det finns vidare inga garantier för att en text inte blivit redigerad eller censurerad i efterhand. Något som enligt mig misstänkliggör texternas autenticitet är en artikel i det verk där jag hämtat mitt material²⁶, skriven av Ulrike Meinhofs dotter Bettina Röhl. Utgivaren Karin Bauer noterar i artikeln:

The inclusion of this essay was a condition set by Bettina Röhl, the daughter of Ulrike Meinhof, in exchange for the publication rights to her mother's work.²⁷

Detta innebär inte per se att Meinhofs texter blivit redigerade, däremot kan det implicera att urvalet av Meinhofs texter i verket beror på vilka texter Bettina Röhl valt att låta publicera. I min mening kan detta urval vara en slags censur eftersom det får konsekvenser för vilka av Meinhofs texter jag får ta del av, och i sin tur min uppfattning av hennes politiska agenda. Det ska tilläggas att Bettina Röhl har proklamerat att hon är kritisk mot Meinhofs politiska ställningstagande som vänsterorienterad samt hennes projekt i RAF.

1.6 Forskningsfältsöversikt

I detta avsnitt redogör jag för en del av den litteratur som behandlar personen Ulrike Meinhof, samt forskning och analyser av hennes texter. De forskningsfält jag presenterar här har antingen haft stor betydelse för mitt val av forskningsämne eller varit primära källor i min undersökning.

Jag vill dock börja med att presentera forskningsfältet kring kvinnliga terrorister. Forskningsfältets brister och begränsningar tyder enligt min mening på att undersökningar och uppsatser av det här slaget har betydelse för ett fält som i dagsläget består av två misogynna åsiktsläger; å ena sidan en syn på kvinnliga terrorister som sinnessjuka, våldsamma eller sexuellt missanpassade, och å andra sidan en syn på den kvinnliga terroristen som ett

---

²⁶ Bauer, 2008.

²⁷ Bauer, 2008, s 256.

manipulerat offer. Gemensamma drag i dessa två läger är att kvinnor inte anses ha en ideologisk bas eller politisk agenda. Kvinnliga terrorister antas vara påverkade av sina relationer till män, vare sig de är bröder, pappor eller pojkvänner.

Feministisk kritik gentemot den patriarkala kunskapsproduktionen om kvinnliga terrorister riskerar i sin tur, enligt min uppfattning, att ikonisera och glorifiera kvinnor, varpå feministiska och kvinnoemancipatoriska mål snarare tenderar att vara efterkonstruktioner än primära ideologiska mål. Detta skriver den amerikanska radikalfeministen, skådespelaren och författaren Robin Morgan om i artikeln *Token Terrorist. The Demon Lover's Woman*.²⁸

Paige Whaley Eager, amerikansk professor i statsvetenskap, presenterar genom sin forskning, *From Freedom Fighters to Terrorists. Women and Political Violence*,²⁹ ett brett kunskapsfält med kvinnors engagemang i flera olika typer av terroristiska verksamheter, med olika typer av ideologiska agendor. Jag anser att det finns en hel del brister i hennes teoretiska utgångspunkter, dock är hennes forskning den mest omfattande skriven på engelska.³⁰

Populärtidskrifter som behandlar eller inkluderar artiklar om ämnet är bland annat *Kvinnobulletinen* från 1983.³¹ I tidningen finns artiklar om bland annat Ulrike Meinhof och den palestinska Leila Khaled.³² I *Tvärsnitt* från 2008³³ finns artikeln ”Den kvinnliga terroristen- anomali, offer eller feminist?” publicerad. Artikeln handlar om problematiken kring feministisk ideologi och frågan om autonomt deltagande i terroristverksamheter. Även i *Bang* nummer 2 från 2010 kan En läsa om kvinnor och våldsamt motståndshandlingar, bland annat i Anna Hellgrens artikel ”Priset vi betalar”.³⁴

2008 publicerades Jutta Ditfurths omfattande biografi om Meinhof³⁵. Ditfurth är en tysk författare och sociolog, samt en av grundarna till det tyska miljöpartiet Die Grünen (De gröna). Materialet som presenteras i biografien är insamlat under en period på sex år, och

---

²⁸ Robin Morgan, ”Token Terrorist. The Demon Lover's Woman”, i Pamala L Griset, Sue Mahan (red), *Terrorism in Perspective*, California: Sage Publications.

²⁹ Paige Whaley Eager, 2008, *From Freedom Fighters to Terrorists. Women and Political Violence*, England: Ashgate Publishing Limited.

³⁰ På grund av utrymmesbrist kan jag inte redogöra för forskningens brister här, men vill gärna nämna att Whaley Eager, till skillnad från min egen uppfattning, inte anser att alla samhällen är patriarkala. Västerländska samhällen är i hennes mening inte patriarkala medan icke-västerländska samhällen beskrivs som patriarkala. Whaley, Eager, 2008, s 214.

³¹ *Kvinnobulletinen*, 1983, nummer 1, årgång 13.

³² Leila Khaled var en palestinsk flygplanskapare och är numera politiker. Khaled är medlem i PFLP, Folkfronten för Palestinas befrielse.

³³ Stern, Maria, 2008, ”Den kvinnliga terroristen- anomali, offer eller feminist?”, *Tvärsnitt*, 2008, nummer 4. Webbplats: <http://www.vr.se/huvudmeny/tvarsnittnr42008/essadenkvinnligaterroristenanomaliofferellerfe minist.4.325716ea11d7602a6d180007255.html>

³⁴ Hellgren, Anna, 2010, ”Priset vi betalar”, *Bang*, 2010, nummer 2. Webbplats: <http://www.bang.se/artiklar/2010/priset-vi-betalar-2010-06-21>

³⁵ Jutta Ditfurth, 2008, *Ulrike Meinhof. En biografi*, Smedjebacken: Albert Bonniers Förlag.

består av bland annat intervjuer, fotografier, texter och brev. Boken redogör för tiden innan Meinhofs födelse, hennes föräldrars historia, Tyskland under Hitlers regim, och ända fram till Meinhofs död 1976. Biografen är informativ, och Ditfurth försöker att undvika myten Ulrike Meinhof. Emellanåt påträffas dock försök att framställa en bild av Meinhof som sympatisk och moderlig genom beskrivningar av Meinhofs relation till sina barn, något som också Sarah Colvin, professor i tyska vid University of Edinburgh i Storbritannien, kritiserar och problematiserar i *Ulrike Meinhof and West German Terrorism*.³⁶

Colvin problematiserar och diskuterar den mytiska historien samt biografiskt material kring Meinhof. I introduktionen till *Ulrike Meinhof and West German Terrorism*³⁷ argumenterar Colvin för en slags forskning kring Meinhof där anekdoter och myter undviks och ersätts med textuella analyser och tolkningar. Colvins forskning om Ulrike Meinhof är både uppdaterad samt skriven på engelska, och har därmed varit tillgänglig för mig i mitt uppsatsprojekt. Colvin fokuserar i sin forskning på Meinhofs texter, och hämtar sitt teoretiska ramverk hos bland annat Butler. Av Colvins verk har jag haft användning för både den bok jag nämnde ovan, samt artikeln *'Wenn deine Identität Kampf ist': violence, gendered language and identity in the writing of Ulrike Meinhof*.³⁸

I material- och avgränsningsavsnittet (föregående kapitel) presenterade jag det verk varifrån jag hämtat mitt undersökningsmaterial.³⁹ Ett mindre urval av Meinhofs krönikor, samt en del textmaterial publicerat av RAF, finns även översatt till svenska av författaren och översättaren Carl-Göran Ekerwald från 1976⁴⁰. Varje översättning inleds i detta verk med Ekerwalds egna tankar och reflektioner kring texterna samt det kontextuella sammanhang inom vilka de skrevs.

Sammantaget anser jag att forskningsfältet tyder på att det saknas omfattande analyser av kvinnors deltagande i terroristverksamhet. Vad gäller Meinhof anser jag att det saknas idé- och ideologianalyser av hennes skrivna texter. Ditfurth skriver på sin allra sista sida i biografen om Meinhof att återstoden av Meinhofs hjärna begravdes först 2002, tjugosex år efter hennes död. Detta gjordes på grund av att medicinska forskare var övertygade om att hitta något fel i Meinhofs hjärna som kunde styrka tesen att hon var galen.⁴¹

---

³⁶ Sarah Colvin, 2009, s 5.

³⁷ Sarah Colvin, 2009, s 1-15.

³⁸ Sarah Colvin, 2007, i Chambers (red), *Violence, Culture and Identity. Essays on German and Austrian Literature, Politics and Society*, Tyskland, Peter Lang AG.

³⁹ Bauer, 2008.

⁴⁰ Ekerwald, Carl-Göran, 1976, *Ulrike Meinhofs förbjudna tänkesätt*, Lund: Bo Cavefors Förlag.

⁴¹ Ditfurth, 2008, s 451.

2 Texttolkning

Texttolkningen inleds med ett historiskt bakgrundskapitel. Detta för att läsaren ska få ett grepp om personen Ulrike Meinhof, tidsskriften *konkret* samt en förståelse för omständigheterna kring 1968 då de tre utvalda krönikorna publicerades.

I det första analysavsnittet fokuserar jag på att tolka och diskutera några teman kring motståndshandlingar, närmare bestämt motståndsmetoderna verbal protest, fysiskt motvåld och våldsamhet. Motståndshandlingar behöver inte nödvändigtvis uttalas explicit genom termen motstånd, utan kan omskrivas med andra termer. Detta kräver en tolkning av texterna som utgår ifrån mina egna föreställningar om vilka scenario i Meinhofs texter jag anser framträder som idéer om motståndsstrategier.

Krönikorna tolkas i det första avsnittet var för sig i kronologisk ordning: ”Counter-Violence”, ”From Protest to Resistance” och slutligen ”Setting Fire to Department Stores”. Detta ger läsaren en inblick i vad texterna handlar om, möjliggör en komparativ tolkning samt tydliggör tolkningsresultat som möjligen pekar på olikheter eller skillnader i texterna. Det är dock endast i det första analysavsnittet jag tolkar texterna kronologiskt.

Det andra analysavsnittet är en komparativ diskussion av mina tolkningar. Den kronologiska tolkningsstrategin jag använder mig av i det första analysavsnittet kommer i detta avsnitt att få betydelse för min tolkning av idéer om motståndshandlingar samt möjliga attitydförändringar.

I det sista analysavsnittet diskuterar jag vad texterna gör. Detta innebär att jag fokuserar på om krönikorna utgör en performativ funktion och hur detta i så fall visar sig för mig. Formen för det tredje analysavsnittet är en slags uppsamlingsdiskussion, där jag anknyter till mina tolkningar i de kronologiska respektive komparativa avsnitten.

För att underlätta för läsaren att navigera bland fotnoterna och vilken krönika som refereras till, kommer jag i analysens fotnoter att kalla krönikorna A, B, och C i kronologisk följd.

2.1 Historisk bakgrund

Ulrike Marie Meinhof föddes den 7 oktober 1934 i Oldenburg, Tyskland. Hennes far, Werner Meinhof, dog i cancer 1940 då Meinhof fortfarande var väldigt ung. Han var under sin livstid lärare och museichef. I Ditfurths biografi framläggs fakta om Werner Meinhofs engagemang för Hitlerregimen, samt hans antisemitiska åsikter. Ulrike Meinhofs mor, Ingeborg Meinhof, var också lärare. Även hon dog i cancer 1949. I flera år före hennes död hade Ingeborg

Meinhof enligt Ditfurth ett kärleksförhållande till en universitetsprofessor vid namn Renate Reimeck, som efter moderns död tog hand om Ulrike Meinhof och hennes storsyster Wienke Meinhof. Enligt Ditfurth hade Meinhof ett mycket komplicerat förhållande till sin styvmor, som enligt uppgifter var mycket sträng och bland annat förbjöd Meinhof att ha sexuella relationer med andra kvinnor.⁴²

Meinhof utbildade sig till journalist och hade en framgångsrik karriär som krönikör och redaktör för tidsskriften *konkret* i Västtyskland från 1959 till 1969. Meinhofs krönikor i *konkret* visar sammantaget på ett engagemang för såväl socialism, kommunism, antiimperialism, antikapitalism samt för kvinnors och barns rättigheter.

konkret grundades 1955 under namnet *Das Plädoyer* (Överklagandet). Tidsskriften bytte senare namn till *Studentenkurier* (Studentkuriren) och fick slutligen namnet *konkret* 1957. Tidningen utgavs som regel varannan vecka, men periodvis så ofta som en gång per vecka. I hemlighet finansierades *konkret* till viss del av den Östtyska regeringen, vilken hade som ambition att störa det politiska klimatet i Västtyskland. Detta gjordes genom att mana tidsskriften att anknyta till och stödja de oppositionella vänsterrörelserna.⁴³ Enligt Ditfurth var Meinhof inte medveten om finansieringen för *konkret*.⁴⁴

Klaus Rainer Röhl, självutnämnd grundare till *konkret* och från 1961 även Meinhofs make, delade till en början Meinhofs vänsterradikala åsikter, i alla fall officiellt. Såväl Ditfurth som Colvin påstår dock i sina verk att Röhl hela tiden var medveten om *konkrets* finansiering, samt att han av många ansågs vara en överklassborgare som försökte tjäna pengar på tyska vänstersympatisörer. Röhl tog under senare delen av 1960-talet och början av 1970-talet avstånd från vänsterrörelsen. Enligt Colvin var en av anledningarna till att Meinhof lämnade sin position som chefsredaktör för tidsskriften, att Röhl vid 1960-talets slut ville att tidningen skulle ta en annan riktning och inkludera bland annat utvickningsbilder på kvinnor.⁴⁵

Meinhof var från 1958 medlem i SDS (Sozialistischer Deutscher Studentenbund), Tysklands socialdemokratiska partis (SPD) studentorganisation. SPD fungerade som en slags samlingspunkt för socialistiska och kommunistiska vänsterintellektuella studenter då KPD, Tysklands kommunistiska parti, förbjöds 1956. KPD ansågs vara ett hot mot demokratin och medlemskap i KPD blev således illegalt.⁴⁶ Dock gick Meinhof i hemlighet med i KPD 1959.⁴⁷

---

⁴² Ditfurth, 2008.

⁴³ Colvin, 2009, s 21.

⁴⁴ Ditfurth, 2008, s 358.

⁴⁵ Colvin, 2009, s 21.

⁴⁶ Ditfurth, 2008, s 119.

⁴⁷ Ditfurth, 2008, s 135.

År 1970 hade Meinhof bekantat sig med Gudrun Ensslin och Andreas Baader, och i maj samma år var hon inblandad i Baaders fritagning.⁴⁸ Tillsammans grundade de Rote Armee Fraktion (RAF), vilken de själva benämnde som stadsgerilla.⁴⁹ I juni 1970 reste Ensslin, Baader, Meinhof med flera till Jordanien för att tränas i gerillaföring vid ett palestinskt träningsläger.⁵⁰ Meinhof figurerade i RAF som den ideologiska kraften bakom organisationen, och fortsatte att skriva texter ända fram till sin död.⁵¹ RAF utförde under Meinhofs medverkan i organisationen bland annat bilstölder och bankrån. År 1972 anlade RAF sex bombattentat som resulterade i fyra dödsoffer. (Det ska dock tilläggas att RAF:s ursprungliga ideologi byggde på att våldshandlingar skulle riktas endast mot ting och institutioner, men inte mot personer.) Samma år greps Meinhof och hittades fyra år senare, den 9 maj 1976⁵², hängd i sin cell i fängelset Stuttgart-Stammheim.⁵³

De tre krönikor jag valt som undersökningsmaterial publicerades som sagt 1968. Det året hade *konkret* 140 000 läsare, vilket var det högsta antalet läsare tidsskriften någonsin hade under sina utgivningsår. Meinhof var vid den här tidpunkten tidsskriftens dragplåster⁵⁴. 1968 var också året då Meinhof efter sju års äktenskap skilde sig från Röhl och flyttade med sina tvillingdöttrar från Hamburg till Berlin.

Studentrörelsen var som starkast 1968. Det politiska klimatet i Västtyskland och Västberlin blev mer och mer explosivt på grund av ett antal händelser. Några större händelser som kan nämnas var den internationella Vietnamkongressen i februari som resulterade i en antikrigsdemonstration med 12 000 deltagare, skottlossningen mot vänstersympatisören och studentrörelsens ledare Rudi Dutschke,⁵⁵ som studentrörelsen ansåg frammanats av Springerkoncernens⁵⁶ hatkampanj mot Dutschke, samt införandet av *undantagslagarna*, vilka gav staten ökad rätt att ingripa vid krissituationer.⁵⁷

---

⁴⁸ Colvin, 2009, s 79.

⁴⁹ RAF kallas på svenska Röda arméfraktionen, Ditfurth, 2008, s 318.

⁵⁰ Ditfurth, 2008, s 279.

⁵¹ Ditfurth, 2008, s 237.

⁵² Den 9 maj är årsdagen för Nazitysklands fall (9 maj 1945), Ditfurth, 2008, s 324.

⁵³ Enligt Ditfurth spekulerades det (och spekuleras fortfarande) om Meinhofs självmord var iscensatt och om hon egentligen mördades. Ditfurth, 2008, s 470.

⁵⁴ Colvin, 2009, s 33.

⁵⁵ Colvin, 2009, s 9.

⁵⁶ Springerkoncernen, grundad av Axel Springer, dominerade stora delar av den tyska medieproduktionen under 1960-talet och motsatte sig vänsterrörelsen. Colvin, 2009, s 33.

⁵⁷ Colvin, 2009, s 33-35.

2.2 Protest, våld och våldsamhet- en kronologisk tolkning

Detta analysavsnitt utgörs av en kronologisk tolkning av Meinhofs tre krönikor. Varje tolkning avslutas med en summering.

2.2.1 Uppror och protest

I krönikan ”Counter-Violence” diskuterar Meinhof hur studenter som motsätter sig etablissemangen och auktoriteter måste handla för att få sin röst hörd. Meinhof exemplifierar med ett studentuppror under den årliga öppningsceremonin vid universitetet i Hamburg. Studentupproret, som leddes av medlemmar i SDS (det tyska socialistiska studentförbundet i vilket Meinhof själv var medlem från 1958)⁵⁸, startades under den nya rektorns uttalanden om ekonomi och politik. Studenterna började högljutt protestera mot rektorns idéer om ekonomisk tillväxt. Meinhof skriver:

[The students] had eventually had enough and could no longer just sit there and accept the reactionary lecture without protesting, could no longer be silent as working people were being insulted and German imperialism justified /.../.⁵⁹

Studenterna blev emellertid ombedda att återgå till ordningen och låta rektorn avsluta sitt tal, med löftet att diskussioner mellan studenter och den nya rektorn kunde ske efter rektorns tal. Dock vägrade rektorn efter att ha avslutat sitt tal bemöta studenternas kritik. Meinhof skriver att det är på grund av händelser som denna, studenterna lärt sig att ”/.../ they cannot achieve their goals by being quiet and well-behaved. They have to be noisy and persistent.”⁶⁰ Meinhof beskriver i krönikan en scen som är bekant för mig; auktoritetens suveräna makt att svara eller inte svara på kritik och tilltal, samt densammes makt att ge order.

Meinhof beskriver att rektorn eller någon av professorerna, efter att rektorn avslutat sitt tal skrek åt studenterna att de hörde hemma i koncentrationsläger, och att de borde tänka över sitt uppförande så att de inte ”turn into psychiatric cases”.⁶¹ Counter-violence (motvåld), som titeln hänvisar till, tolkar jag därmed som *verbalt våld*, ett slags självförsvar som riktas mot det verbala våld som rektorn riktar mot studenterna. Enligt min tolkning menar Meinhof att ord kan användas som våld, och också, motvåld.

---

⁵⁸ Ditfurth, 2008, s 119.

⁵⁹ Meinhof, 1968 (A), Bauer (red), 2008, s 235-236.

⁶⁰ Meinhof, 1968 (A), Bauer (red), 2008, s 237.

⁶¹ Meinhof, 1968 (A), i Bauer (red), 2008, s 236.

Meinhof kritiserar ironiskt att studenternas uppror rubricerats som terror i en artikel av journalisten och författaren Rudolf Walter Leonhardt i tidskriften *Die Zeit*. Meinhof återger en passage i Leonhardts artikel: ”When three hundred bully and abuse a single individual- for whatever sublime purpose- that is terror.”⁶² Meinhof uppmärksammar och problematiserar att studenternas protester uppfattats som förtryck och terror. Aktionens syfte var i själva verket en protest mot det förtryck som föranleds av ett, enligt Meinhof, fascistiskt etablissemang mot studenter, arbetarrörelser, socialism och tredje världen. Upproren riktades också enligt Meinhof mot brister i utbildningen på tyska universitet, där studenter förvägras undervisning i kritiskt tänkande.⁶³ Meinhof skriver: ”To label this terrorism is to overlook the self-defense aspect of the student actions /.../.”⁶⁴

Skillnaden mellan terrorhandlingar och självförsvarshandlingar är onekligen stor. Terrorism framträder som något mycket våldsamt och farligt medan självförsvar framträder som handlingen att skydda sig själv, att försvara sig. Kan Meinhofs beskrivning av studentaktionen tolkas som en slags förskjutning av betydelse?

Butler menar i verket *Excitable Speech* att inget ord eller representation har en fast eller oföränderlig betydelse. Språk är alltid ”excitable”, det vill säga mottagligt för subversiva appropriationer⁶⁵ och ”om-citeringar” (re-citations). Att språket är ”excitable” innebär att det kan tas ifrån sin föregående kontext och omciteras ”/.../ so that it signifies against its utterer’s intentions and expectations.”⁶⁶ Enligt Meinhof beskrevs studenternas motståndshandling av Leonhardt som terrorism. Vad Meinhof enligt min tolkning försöker att framställa är bilden av studenternas handlingar som självförsvarshandlingar. Genom detta framställande förskjuts positionerna och studenterna blir istället enligt min tolkning offer för ett maktutövande/maktmissbruk.

Enligt Colvin är det tydligt att Meinhof försöker att legitimera studenternas olydnad genom att framställa bilden av en våldsam och förtryckande institution. En av meningarna i texten är en halv sida lång, påpekar Colvin, som menar att Meinhof genom detta sätt att använda språket försöker få läsaren att återuppleva det som hände vid det specifika tillfället:

---

⁶² Citat av Leonhardt, Meinhof, 1968 (A), i Bauer (red), 2008, s 234.

⁶³ Meinhof, 1968 (A), i Bauer (red), 2008, s 235.

⁶⁴ Meinhof, 1968(A), i Bauer (red), 2008, s 238.

⁶⁵ Appropriation: att låna eller anta ett uttryck.

⁶⁶ Salih, 2004, i Salih with Butler (red), 2004, s 214.

Relentless repetition and the overly long sentence force the reader to experience vicariously the unstoppable and seemingly endless speech given by the rector, to make us feel the linguistic "violence" done to the listening students. Her subject, however, is resistance – "counter-violence" – /.../ ⁶⁷

Jag tolkar Meinhofs syn på motståndshandlingar i denna krönika som verbal protest och uppror. Eftersom en inte kan få sin röst hörd genom att hålla sig till ordningen då ordningsamhet och tiggande innebär att En fortsätter att vara förtryckt, måste motståndshandlingar utövas genom " /.../ noise and absolute impatience /.../" ⁶⁸

2.2.1.1 Summering

Sammanfattningsvis beskriver Meinhof enligt min tolkning ett missnöje från studenterna. Studenterna ogillar talet som rektorn håller, och detta tal tolkar jag som bakgrunden till motståndshandlingarna. Det är mot rektorns tal och den förtryckande universitetsinstitutionen som motståndshandlingen riktar sig. Den motståndsmetod som beskrivs är verbal protest; talhandlingar som leder till uppror och som därmed är en motståndshandling. Motståndshandlingen görs enligt min tolkning legitim genom att Meinhof framställer en bild av studenterna som förtryckta av rektorn och professorerna. Vidare tolkar jag inte att Meinhof menar att motståndsmetoden lyckades med att omfördela maktförhållanden. Dock visade studenterna sitt missnöje genom ett verbalt uppror.

2.2.2 Från talhandling till våldshandling

I krönikan "From Protest to Resistance" beskriver Meinhof en demonstration som organiserades av studentrörelsen i Västberlin. Demonstrationen var en motståndshandling som föranleddes av skottlossningen mot Rudi Dutschke, studentrörelsens ledare. Skotten, som lämnade Dutschke allvarligt skadad, avlossades av Josef Bachmann, som hade en nära anknytning till radikala högerrörelser. ⁶⁹

I krönikan framträder explicit Meinhofs syn på motståndshandlingar som fysiska våldshandlingar:

The students are not rehearsing for a rebellion, they are engaging in resistance. Stones went flying through the air, the windows of the Springer-owned high rise in Berlin were broken, cars were burnt out, water cannons were

---

⁶⁷ Colvin, 2009, s 32.

⁶⁸ Meinhof, 1968 (A), i Bauer (red), 2008, s 238.

⁶⁹ Colvin, 2009, s 33.

brought in, a *Bild*⁷⁰ editorial office was destroyed, tires were slashed, traffic brought to a standstill, construction trailers were overturned, police barricades were broken down- violence, physical violence was deployed.⁷¹

Enligt Meinhof utövar och engagerar sig den tyska staten i våldsutövning i Vietnamkriget, terrorn i Persien (Iran), tortyren i Sydafrika, samt i den specifika händelse mot vilken motståndshandlingarna riktades; Springerkoncernens hatkampanj som ansågs frammana skottlossningen mot Rudi Dutschke.⁷² Dåvarande borgmästaren Klaus Schütz uppmuntrade enligt Meinhof hatkampanjen mot studentrörelsen: ”[Klaus Schütz] will /.../ imply that that they should attack them /.../ and finally, that they should shoot to kill.”⁷³ Studentrörelsens fysiska våld beskrivs därav i Meinhofs krönika som motståndshandlingar mot en stat som hotar med, är involverad i, och utövar våld.

Fysiska våldshandlingar är således enligt min tolkning av Meinhofs krönika en metod som redan utövas av staten. Motståndsutövning genom fysiska våldshandlingar är därmed att använda ett språk som redan är institutionaliserat och talas av staten. Colvin citerar feministen, poeten och författaren Adrienne Rich: ”this is the oppressor’s language, yet I need to talk it to you.”⁷⁴ I samma anda tycks Meinhof beskriva användandet av fysiskt våld som ett sätt att tala samma språk som förtryckaren. Meinhof skriver:

Those who hold positions of power and who condemn stone-throwing /.../. They represent the violence of a system that has produced the likes of Springer as well as the Vietnam War /.../.⁷⁵

Motståndshandlingar i ”From Protest to Resistance” beskrivs explicit som fysiskt våld eller motvåld. Meinhof verkar plädera för och försöka legitimera våld genom att omskriva studenternas våldshandlingar som motståndshandlingar, dock tycks hon inte vara övertygad om våldshandlingarnas effekter. Meinhof poängterar att motståndshandlingens effekter endast var tillfälliga. Trafiken stoppades endast några timmar, och de objekt som förstördes under aktionen kommer enligt Meinhof att ersättas av försäkringsbolag.⁷⁶ Meinhof påstår att:

---

⁷⁰ *Bild-Zeitung* var en högerorienterad tidsskrift och en av Springerkoncernens publikationer. Tidningen ansågs propagera mot studentrörelsen, ha haft ett stort inflytande på allmänhetens avsky inför studentrörelsen samt orsakat skottlossningen mot Rudi Dutschke. Colvin, 2009, s 33.

⁷¹ Meinhof, 1968 (B), ”From Protest to Resistance” i Bauer (red), 2008, s 239.

⁷² Meinhof, 1968 (B), i Bauer (red), 2008, s 240.

⁷³ Meinhof, 1968 (B), i Bauer (red), 2008, s 239.

⁷⁴ Colvin, i Chambers (red), 2006, s 305.

⁷⁵ Meinhof, 1968 (B), i Bauer (red), 2008, s 240-241.

⁷⁶ Meinhof, 1968 (B), i Bauer (red), 2008, s 239.

What has happened will happen again. Power relations have not changed. People engaged in resistance, but they did not take over positions of power. So was this nothing but mindless, escalating, terrorist, un-political, impotent violence?⁷⁷

Meinhof diskuterar därefter på vilket/vilka sätt motståndshandlingarna kan legitimeras. En möjlig tolkning av Meinhofs idéer om motvåld i krönikan ”From Protest to Resistance” beskriver Colvin som ett utvecklande av idén att hierarkiska, repressiva strukturer måste mötas med liknande praktiker. För att synas och höras i en våldsamt diskurs måste våld mötas med våld.⁷⁸ Vidare tolkar jag inte Meinhofs text som ett framställande av motvåld som en lösning på orättvisa maktförhållanden, utan som en motståndsmetod som i sammanhanget måste brukas för att vinna gehör.

Åter försöker Meinhof att legitimera fysiska våldshandlingar genom att skapa en bild av våldsamma och förtryckande strukturer. Här har Meinhof dock lämnat synen på verbala protester som en motståndsmetod (jämför med min tolkning av krönikan ”Counter-Violence” ovan) och pläderar istället för användandet av fysiska våldshandlingar:

Now that it has become evident that methods other than demonstrations, Springer hearings, and protests can be implemented, methods different from those that failed because they could not prevent the attack on Rudi Dutschke; now that the shackles of common decency have been broken, we can and must discuss violence and counter-violence anew from the very beginning.⁷⁹

Meinhof uttrycker explicit att motståndshandlingarna under demonstrationen markerade ett skifte i motståndsmetod hos studentrörelsen. De gick från *verbal protest* till *fysiska våldshandlingar*:

Many people crossed this boundary, not just a few; over the course of days, not just one in many different places, not just in Berlin. They crossed it really and truly, not just symbolically.⁸⁰

För att göra motstånd måste en alltså engagera sig i fysiska, våldsamma motståndshandlingar. Verbal protest framstår som något symboliskt, och beskrivs inte som en motståndshandling. Studenterna har nu, enligt Meinhof, bestämt sig för att ”not only to name what is intolerable, but to oppose it.”⁸¹ Studenterna motsätter sig och gör motstånd mot det som ogillas. De

---

⁷⁷ Meinhof, 1968 (B), i Bauer (red), 2008, s 240.

⁷⁸ Colvin, i Chambers (red), 2006, s 291.

⁷⁹ Meinhof, 1968 (B), i Bauer (red), 2008, s 242.

⁸⁰ Meinhof, 1968 (B), i Bauer (red), 2008, s 240.

⁸¹ Meinhof, 1968 (B), i Bauer (red), 2008, s 241.

uttrycker inte endast sitt missnöje genom verbala talhandlingar, utan engagerar sig i fysiskt motvåld.

Summering

Jag tolkar skottlossningen mot Rudi Dutschke och Springerkoncernens hatkampanj mot studentrörelsen som en del av bakgrunden till demonstrationen. Det är mot detta som motståndshandlingarna riktar sig. Demonstranterna vägrar att acceptera det som har hänt och visar detta genom att utöva fysiska våldshandlingar. Motståndsmetoden är således fysiska motvåldshandlingar, och denna metod legitimeras av Meinhof genom att våld måste mötas med våld. Därmed betraktas det våld som demonstranterna utför som motvåld. I ”From Protest to Resistance” hänvisar textinnehållet samt titeln till ett slags händelseförlopp. Detta beskrivs explicit i titel och text; motståndshandlingarna utvecklas från verbal protest till fysiska motståndshandlingar. Enligt min tolkning beskrivs motståndsmetoden som en temporärt lyckad metod, dock framtvingades ingen bestående förändring.

2.2.3 Våldsamhet

I krönikan ”Setting Fire to Department Stores” analyserar Meinhof en anlagd varuhusbrand, och diskuterar dess effekter. I krönikan beskriver Meinhof en varuhusbrand i Frankfurt som anlades av Gudrun Ensslin, Andreas Baader⁸², Thorwald Proll och Horst Söhnlein, vilka arresterades dagen efter att branden ägt rum. Varuhusbranden resulterade i allvarliga skador på egendom. Enligt Meinhof beskrevs handlingen av Ensslin, Baader, Proll och Söhnlein som ”[a] protest against the apathy of society in the face of the murderers in Vietnam.”⁸³

Enligt min tolkning av texten tycks Meinhof betrakta den anlagda varuhusbranden som en motståndshandling. Att tända fyr på ett varuhus beskrivs av Meinhof som både en motståndshandling mot ett kapitalistiskt samhälle samt mot lagen. Bland annat använder Meinhof ett antal uttryck vilka jag tolkar som omskrivningar av motståndshandlingar. Dessa är till exempel: ”/.../ this type of *attack on* the capitalist world of consumerism /.../”⁸⁴, /.../ socially produced wealth is *destroyed* by setting fire to department stores /.../”⁸⁵, ”The *progressive aspects* of setting fire to a department store do not lie in the destruction of goods, but in the criminal act, in breaking the law.”⁸⁶ (Mina kursiveringar).

---

⁸² Gudrun Ensslin och Andreas Baader startade tillsammans med Ulrike Meinhof RAF år 1970.

⁸³ Meinhof, 1968 (C), i Bauer (red), 2008, s 248.

⁸⁴ Meinhof, 1968 (C), i Bauer (red), 2008, s 244.

⁸⁵ Meinhof, 1968 (C), i Bauer(red), 2008, s 245.

⁸⁶ Meinhof, 1968 (C), i Bauer (red), 2008, s 246.

”Setting Fire to Department Stores” är indelad i två delar; i den första delen diskuterar Meinhof på vilka sätt aktionen var ett misslyckande, eftersom förstörelse av varor snarare stärker än raserar kapitalism och ”/.../ the principle behind profits and the accumulation of wealth /.../.”⁸⁷ Meinhof menar att själva varuhuset samt varorna/produkterna är försäkrade via försäkringsbolag, vilket innebär att de som profiterar på konsumtion och kapitalism inte är ”förlorarna” när försäljningsobjekt förstörs. Enligt Meinhof är förstörelse av varor i denna bemärkelse kontraproduktivt då detta är att göra profitörerna en tjänst. Meinhof beskriver detta enligt följande: ”Arson easily resolves the problem of consumer gluts and markets that stagnate because products don’t sell /.../”.⁸⁸⁸⁹ Att förstöra varor som ingen vill köpa är enligt Meinhof en metod som redan används inom industrin.

Meinhof avslutar den första delen av krönikan med att förklara att motståndsmetoden att sätta fyr på varuhus är kontrarevolutionär och därmed inte en produktiv eller ”lyckad” motståndsmetod:

From this perspective, setting fire to department stores is not an anti-capitalist action; on the contrary, it maintains the system and is counter-revolutionary.⁹⁰

I textens andra del sker ett skifte. Här inleder Meinhof med att diskutera det hon uppfattar som den våldsamma handlingens radikala motståndspotential, som enligt min tolkning består av den kriminella handlingen, nämligen att bryta mot lagen. Enligt Meinhof är den lag som bryts mot genom anlagd brand inte en lag som skyddar människor. Den är istället, enligt Colvins tolkning av Meinhofs attityd gentemot statliga lagar, en falsk lag som bör brytas.⁹¹ Meinhof skriver:

The law that gets broken in the process does not protect people from seeing the effort and labor they invested and the value they produced destroyed, spoiled and wasted. /.../ The law that gets broken when department stores are set on fire is not a law that protects people. It is a law that protects property. /.../ It protects those to whom the law in a capitalist state assigns the right to amass wealth.⁹²

---

⁸⁷ Meinhof, 1968 (C), i Bauer (red), 2008, s 244.

⁸⁸ Meinhof, 1968 (C), i Bauer (red), 2008, s 244.

⁸⁹ Adekvat översätts termen ”arson” till mordbrand. Ingen person skadades dock vid den aktuella anlagda branden och jag var därför osäker på om termen mordbrand var en lämplig beskrivning. Jag har därför valt att inte använda termen, eftersom den i mitt tycke hänvisar till mord.

⁹⁰ Meinhof, 1968 (C), i Bauer (red), 2008, s 246.

⁹¹ Colvin, 2009, s 35.

⁹² Meinhof, 1968 (C), i Bauer (red), 2008, s 246.

Det som framträder för mig är att motståndshandlingen å ena sidan motverkar sitt syfte att störta ett kapitalistiskt samhällssystem, och å andra sidan utgör en motståndshandling genom att den riktas mot en lag som är en del av ett kapitalistiskt system. Colvin uttolkar i "Setting Fire to Department Stores" Meinhofs syn på ett kapitalistiskt system och dess lagar som ett våldsamt och förtryckande system i sig⁹³, varpå En kan tänka sig att Meinhofs idé att våld måste mötas med våld återkommer även i denna krönika.

Något som kan ifrågasättas är hållbarheten i de legitimeringsargument som enligt min tolkning bygger på idén att våld måste mötas med våld.⁹⁴ Jag undrar om denna handling, som Meinhof enligt min uppfattning anser vara en motståndshandling, kan legitimeras på liknande sätt som de övriga motståndshandlingarna i de två föregående texterna. (Jag återkommer till detta i den komparativa tolkningen av krönikorna i nästa kapitel). Vilken är egentligen den våldsamma handlingens riktadhet? Och vem, vad eller vilka får möta det motstånd eller de konsekvenser som följer en varuhusbrand? Är det arbetarna, lagen, polisen, staten eller varuhusägaren? Vilken grad av våldsamhet innebär egentligen en varuhusbrand?

En viktig poäng som Meinhof uttrycker i krönikan är att våldshandlingen riktades mot objekt och ting, men inte mot människor. Texten inleds: "Arson, it can be argued, is not a good idea, since it can put people at risk who shouldn't be put at risk."⁹⁵ För Meinhof verkar det således som att våldshandlingen *bör* riktas mot system och strukturer, men inte mot personer. Dock tycks Meinhof vara medveten om att personer skulle kunna komma till skada i en varuhusbrand.

Genom denna tolkning har jag bildat mig uppfattningen att den grad av våldsamhet som beskrivs i krönikan "Setting Fire to Department Stores" pekar mot terrorhandlingar snarare än motståndshandlingar. Min tolkning bygger främst på att jag anser att branden skulle kunna orsaka allvarlig eller fatal skada på personer som inte bör bli skadade i en motståndshandling som explicit riktar sig mot staten och lagen.

Summering

I krönikan "Setting Fire to Department Stores" tolkar jag bakgrunden till motståndshandlingen som ett förtryckande kapitalistiskt samhälle samt konsumism. Även kriget i Vietnam nämns som målet för våldshandlingen. Motståndsmetoden är anlagd brand. Detta är en motståndsmetod av hög våldsamhetsgrad och med stora skaderisker. Enligt min

---

⁹³ Colvin, 2009, s 37.

⁹⁴ Jämför även Colvins tolkning. Colvin, 2009, s 35-37.

⁹⁵ Meinhof, 1968 (C), i Bauer (red), 2008, s 244.

uppfattning verkar Meinhof plädera för att den våldsamma handlingen har en produktiv, revolutionär aspekt vilken är handlingen att bryta mot lagen. Legitimeringsargumentens hållbarhet ifrågasattes då jag ansåg att den våldsamma handlingen kunde innebära allvarliga eller fatala personskador.

2.3 Från protest till våldsamhet- en idéförskjutning

I detta analysavsnitt gör jag en komparativ tolkning av Meinhofs tre krönikor.

2.3.1 En distinktion mellan tal och handling

I ”Counter-Violence” beskriver Meinhof studenternas uppror som protester, det vill säga talhandlingar. Däremot påvisar krönikans titel, ”Counter-Violence”, att texten handlar om motvåld. Om talhandlingar värderas som motvåld i ”Counter-Violence” innebär detta i min mening att Meinhof ger ett agentskap till det talade språket, ett agentskap som inte tilldelas talhandlingar i ”From Protest to Resistance”. En talhandling har enligt denna tolkning en kraft att åsamka skada.

Denna idé om talhandlingens (protestens) agentskap kan enligt min mening knytas till språkfilosofen J. L. Austins språk teori som den presenteras i Butlers verk *Excitable Speech*. Austin tillämpar enligt Butler en distinktion mellan *illokutionära* (illocutionary) och *perlokutionära* (perlocutionary) talhandlingar. I Austins mening innebär den illokutionära talhandlingen enligt Butler att: ”[When] saying something, one is at the same time doing something.”⁹⁶ Perlokutionära talhandlingar är å andra sidan ”those utterances that initiate a set of consequences” enligt Butler.⁹⁷ Exempel på en illokutionär talhandling är domarens ”I sentence you...”.⁹⁸ Genom yttrandet döms en åtalad till ett straff. Protesten som beskrivs i krönikan ”Counter-Violence” skulle däremot kunna betraktas som en perlokutionär talhandling. Detta innebär att verbala protester leder till motvåld och därmed motstånd.

I krönikan ”From Protest to Resistance” gör Meinhof explicit en distinktion mellan talhandlingar (protest) och fysiska våldshandlingar (motståndshandlingar). I textens inledande del refererar Meinhof till en talare för Black Power rörelsen vid Vietnamkonferensen i Berlin i februari 1968:

---

⁹⁶ Butler, 1997:1, s 17.

⁹⁷ Butler, 1997:1, s 17.

⁹⁸ Butler, 1997:1, s 17.

Protest is when I say I don't like this. Resistance is when I put an end to what I don't like. Protest is when I say I refuse to go along with this any more. Resistance is when I make sure everybody else stops going along too.⁹⁹

Enligt Meinhof är de våldshandlingar som beskrivs i texten ett direkt svar på de våldshandlingar som polisen utövar. Etablissemangen, partipolitikerna, "the gentlemen at the top"¹⁰⁰ och regeringen är enligt Meinhof ansvariga för det motvåld som studenterna använder, eftersom det är dessa auktoritära instanser som i första hand utövar våld. Polisens brutalitet tolkar jag således som ett maktmissbruk, vilket avgör vilken typ av motståndsmetod som används. Meinhof menar att verbala protester misslyckades eftersom de inte kunde förhindra skottlossningen mot Rudi Dutschke.¹⁰¹ Meinhof menar att:

[This] marked the first time that people massively crossed the boundary between verbal protest and physical resistance. /.../ They crossed it really and truly, not just symbolically.¹⁰²

Enligt min tolkning är citatet ovan talande för krönikan, och "From Protest to Resistance" markerar ett skifte i Meinhofs syn på motståndshandlingar. Protester beskrivs som talaker och verkar inte längre klassificeras som motståndshandlingar i Meinhofs mening, utan liknas snarare vid misslyckade metoder. Motståndshandlingar får i krönikan en annan mening: fysiskt motvåld. Meinhof skriver: "There are people who have decided to not only name what is intolerable but to oppose it /.../"¹⁰³

2.3.2 Från motvåld till våldsamt

I krönikan "Setting Fire to Department Stores" sker enligt min tolkning ytterligare en förändring i Meinhofs idéer om motståndstrategier. Här tycks Meinhof idéer om motståndshandlingar ha förskjutits från fysiskt motvåld till mer våldsamma motståndsmetoder. I krönikan framkommer det inte för mig att motståndshandlingen är riktad mot något som händer "här och nu", det vill säga att motståndshandlingen inte argumenteras för på samma sätt som i både "From Protest to Resistance" och "Counter-Violence". I exempelvis krönikan "From Protest to Resistance" beskriver Meinhof en demonstration som anordnades till följd av ett antal våldshandlingar, eller hot om våldshandlingar, vilka riktades mot studentrörelsen. I "Setting Fire to Department Stores" tar däremot

---

⁹⁹ Meinhof, 1968 (B), i Bauer (red), 2008, s 239.

¹⁰⁰ Meinhof citerar Rudi Dutschke. Meinhof, 1968 (B), i Bauer (red), 2008, s 242.

¹⁰¹ Meinhof, 1968 (B), i Bauer (red), 2008, s 242.

¹⁰² Meinhof, 1968 (B), i Bauer (red), 2008, s 240.

¹⁰³ Meinhof, 1968 (B), i Bauer (red), 2008, s 241.

legitimeringsargumenten en omväg. Detta framträder för mig genom att argumenten för varuhusbrandens riktadhet (en riktadhet som bygger på idén att våld måste mötas med våld) tycks vaga och tvivelaktiga. Detta bygger framförallt på en medvetenhet som explicit framkommer i Meinhofs krönika, det vill säga att personer som inte bör bli skadade i en motståndshandling riskerar att skadas.

2.3.3 Legitimitet och riktadhet

Enligt min tolkning skiljer sig Meinhofs syn på motståndshandlingar åt i krönikorna. Om jag antar att titeln ”Counter-Violence” säger någonting om textens innehåll innebär detta att uppror, det vill säga verbala protester, kategoriseras som en motståndshandling i ”Counter-Violence” men förlorar sitt värde som motståndsmetod och beskrivs som misslyckade talakter i ”From Protest to Resistance”. I ”Setting Fire to Department Stores” har idéerna om motståndsstrategier förskjutits ytterligare, till mer våldsamma motståndsmetoder- och handlingar.

Eftersom min undersökning inte behandlar en bredare historisk eller samhällelig kontext kan jag endast spekulera i vad Meinhofs förändrade inställning till motståndshandlingar beror på. Meinhof menar som sagt att motståndsmetoden bestäms av de metoder eller system mot vilka motståndshandlingarna riktas: ”/.../ police brutality sets the measure for action /.../ the paramilitary interventions by the police provoke paramilitary reactions.”¹⁰⁴

Those who hold positions of power /.../ want exactly what those of us in the streets- with or without stones in our pockets- do not want. They want politics as destiny, masses of disenfranchised people, a helpless passive opposition, democratic sandbox games, and when things get serious, they want a state of emergency.¹⁰⁵ [They] represent the violence of a system that has produced the likes of Springer as well as the Vietnam War, and they lack both the political and the moral legitimacy to object the students’ decision to resist.¹⁰⁶

Meinhof tycks enligt min uppfattning söka efter en effektiv motståndsmetod; ett sätt att agera och handla som kan frammana förändring. I Meinhofs texter finner jag en slags strävan att lokalisera och legitimera en lyckad motståndsstrategi; motståndshandlingar och motståndsmetoder som är effektiva nog att undergräva makt eller förändra maktförhållanden. Detta kan vara en möjlig förklaringsmodell till varför Meinhof under ett och samma år skriver

---

¹⁰⁴ Meinhof, 1968 (B), i Bauer (red), 2008, s 242.

¹⁰⁵ De tyska undantagslagarna som skulle ge staten suveränitet vid krissituationer röstades igenom 1968.

¹⁰⁶ Meinhof, 1968 (B), i Bauer (red), 2008, s 240-241.

tre texter där hennes inställning till fysiskt våld och motståndshandlingar verkar tämligen olika.

Våldshandlingar framstår enligt min tolkning som en motståndsmetod som av Meinhof legitimeras genom att framställas som det enda sättet att möta det våld som redan utövas av maktinnehavare. Meinhof underbygger sina argument genom att kritisera maktinnehavare för att vara ”/.../ hypocritical proponents of nonviolence.”¹⁰⁷

Meinhof verkar enligt min tolkning mena att olika typer av institutionaliserade maktutövanden och maktmissbruk måste bemötas med samma metoder som dessa utövar. Våld i form av verbalt maktutövande av universitetsrektorn bemöts i ”Counter-Violence” med en verbal motståndshandling. Fysiskt våld från statsmakten i ”From Protest to Resistance” (genom skottlossningen mot Dutschke) bemöts av fysiskt motvåld riktat mot utövaren. I ”Setting Fire to Department Stores” framställs däremot ett kapitalistiskt samhälle och dess inneboende orättvisor som målet för motståndshandlingarnas riktadhet. Därmed måste motståndshandlingar, enligt min tolkning av krönikan, riktas mot det samhälle som genomsyras av terror och orättvisor.

Enligt min tolkning argumenterar alltså Meinhof i samtliga tre krönikor för motståndshandlingarnas riktadhet. Oavsett motståndsmetod legitimerar Meinhof handlingarna genom att explicit uttrycka och förklara mot vad dessa handlingar riktar sig. Min uppfattning är att motståndshandlingar genom våld och våldsamhet, som jag uttolkat som motståndsmetoder i ”From Protest to Resistance” samt ”Setting Fire to Department Stores”, skulle kunna diskuteras utifrån Butlers revision av språkfilosofen Louis Althusser *interpellativa* scen.

I verken *Excitable Speech* samt *The Psychic Life of Power*¹⁰⁸ diskuterar Butler sin användning och syn på Althusser *interpellationsteori*. Althusser *ursprungliga teori* används som ett sätt att förstå subjektsskapande, eller subjektets tillblivelse i och genom språket. Den *interpellativa scenen* beskrivs i *Excitable Speech*:

In the famous scene of interpellation that Althusser provides, the policeman hails the passerby with ”hey you there” and the one who recognizes himself /.../ turns around (nearly everyone) to answer the call.¹⁰⁹

---

¹⁰⁷ Meinhof, 1968 (B), i Bauer (red), 2008, s 240.

¹⁰⁸ Judith Butler, 1997:2, *The Psychic Life of Power. Theories in Subjection*, California: Stanford University Press.

¹⁰⁹ Butler, 1997:1, s 25.

Butler menar dock att Althusser's interpellativa scen är en förenklad version av subjektets tillblivelse. För Butler kan en interpellation gå till på flera olika sätt och sker upprepade gånger i det sociala livet.

Clearly we might object that the "call" arrives severally and in implicit and unspoken ways, that the scene is never quite as dyadic as Althusser claims /.../¹¹⁰

Våld kan enligt min mening betraktas som det symbolsystem genom vilket subjektet, i detta fall Meinhof, tillkallas. Ett tankeexperiment rörande den interpellativa scenen leder för mig till en tolkning av Meinhofs förändrade syn på motståndshandlingar, från talhandlingar till våldsamma motståndsmetoder, som en konsekvens av interpellativa tilltal. Om våld fungerar som en interpellation innebär det i min mening, med tanke på min tolkning av Meinhofs idé att våld måste mötas med våld, att subjektets (Meinhofs) svar på interpellationen sker genom våld.

Butler menar att det inte är säkert om, hur, eller på vilket sätt den tilltalade kommer att svara på "the call of the law".¹¹¹ För att subjektet ska kunna svara på tilltalet krävs enligt Butler en slags beredskap hos subjektet, en aspekt Butler anser utelämnas i Althusser's interpellativa scen. För att förklara var denna beredskap innebär, eller vilken form den tar, krävs enligt min mening en blick mot diskurs och subjektets konstitution inom en diskurs.

Konstituerandet av subjektet utgör enligt Butler den diskurs där subjektet formas, och det är också i denna domän av symbolsystem (språk) som subjektets tillblivelse, varande och agerande möjliggörs. Detta innebär att subjektet inte kontrollerar det symbolsystem hen använder, eftersom detta både har ett förflutet och en framtid som överskrider subjektets varande i alla riktningar. Butler citerar Foucault för att belysa hur subjektets liv och tid inte är ekvivalent med diskursens liv och tid: "discourse is not life; its time is not yours".¹¹² Det finns således inget fullkomligt autonomt agentskap för subjektet utanför den struktur och konstitution genom vilka subjektet blir till:

If the subject who speaks is also constituted by the language that she or he speaks, then language is the condition of possibility for the speaking subject, and not merely its instrument of expression. This means that the subject has its own "existence" implicated in language that precedes and exceeds the subject, a language whose historicity includes a past and a future that exceeds that of the subject who speaks.¹¹³

---

¹¹⁰ Butler, 1997:2, s 106.

¹¹¹ Butler, 1997:1, s 25.

¹¹² Butler, 1997:1, s 28.

¹¹³ Butler, 1997:1, s 28.

Vilken är då denna våldsamma diskurs som Meinhof är en del av? Och, för att knyta an till Butlers teori om att en interpellation kan ske på många olika sätt, hur kan jag tolka att Meinhofs idéer om våld och våldsamhet är ett svar på en interpellation?

Det är tydligt att Meinhof har starka band till studentrörelsen. Dessutom återkommer Meinhof till Vietnamkriget och "the Third World" i sina krönikor. I min mening är det möjligt att en interpellation inte nödvändigtvis måste riktas till en enskild individ eller särskild grupp. Med tanke på Butlers idé om att subjektet som blir tilltalat måste ha en viss beredskap för att "träffas" av en interpellation, kan detta i vissa fall och beroende av kontext, innebära att subjektet delvis är delaktig i interpellationens kraft. Detta skulle i Meinhofs fall vara en fråga om ett identifikationsskapande. Med andra ord; de våldsamer som utövas vid ett krig eller av staten/polisen kan fungera som interpellationer även om Meinhof som individ inte är detta vålds riktadhet. Att vara konstituerad inom en diskurs, närmare bestämt i en stat som utövar krig och så vidare, möjliggör samt är förutsättningen för subjektets agerande inom denna diskurs. Butler förklarar i en intervju med Vikki Bell (professor i sociologi vid University of London):

[T]he real task is to figure out how a subject who is constituted in and by discourse then recites that very same discourse but perhaps to another purpose. For me that's always been the question of how to find agency, the moment of *that* recitation or *that* reply of discourse that is the condition of one's own emergence.¹¹⁴

2.4 Performativitet

Detta analysavsnitt är en uppsamlingsdiskussion av exempel på performativitet i krönikorna.

Jag har i min tolkning diskuterat likheter och olikheter i krönikorna. Dessa likheter omfattas av en legitimerings- och riktadhetsargumentation som bygger på, enligt min mening, Meinhofs idé att våld måste mötas med våld. Tolknigen av denna idé har jag underbyggt med Butlers revision av interpellationsteori. Genom denna tolkning har jag visat exempel på hur våld och våldshandlingar kan tolkas som interpellationer. De olika former av motvåldshandlingar som enligt min tolkning beskrivs i Meinhofs texter betraktas därmed som subjektets svar på interpellationer.

Jag har också teoretiserat Meinhofs krönika "Counter-Violence" genom Butlers användning av Austins perlokutionära och illokutionära talhandlingar, samt hävdad att Meinhof till skillnad från i de två andra krönikorna, tilldelar talhandlingar ett agentskap.

---

¹¹⁴ Bell, 1999, s 165.

Slutligen anser jag att det finns ytterligare ett performativt tema i krönikorna, vilket jag anser vara *hotfullhet*. Detta tema diskuteras nedan.

I ”Counter-Violence” beskrivs studenternas motståndshandlingar som en slags startpunkt för vad som komma skall; som om de högljudda protesterna mot etablissemangt representerar den brytpunkt då studenterna inser att det inte finns någon poäng i att uppträda ordningsamt och att de nu inser att de måste göra motstånd:

The students have learnt through bitter experience- such as the opening ceremonies of the University of Hamburg- that they cannot achieve their goals by being quiet and well-behaved. /.../ They have understood that ceremonious orderliness does not allow room for critical content or democratic discussions, and that certain professors will have to suffer some unpleasant experiences if they refuse other forms of discussion¹¹⁵

Det framträder enligt min mening ett hot i Meinhofs krönika riktat mot ”certain professors” som kommer att behöva genomgå en hel del obehagliga upplevelser. Dessa upplevelser beskrivs i texten som mobbing och övergrepp.

I krönikan ”From Protest to Resistance” finner jag åter en hotfull ton. Meinhof skriver:

After June 2, people merely set Springer newspapers on fire. This time they tried to prevent their distribution. On June 2, people threw tomatoes and eggs; this time they threw stones. In february, there was an amusing film about the production of Molotov Cocktails: this time there were real fires.¹¹⁶

Mot krönikans slut skriver Meinhof att de motvåldshandlingar som praktiserades under den demonstration som beskrivs i texten, kommer att upprepas och/eller bli mer våldsamma om inte ”the gentlemen at the top”¹¹⁷ förstår att Springerkoncernen måste störtas för att återställa ett hållbart och permanent lugn hos studentrörelsen. De sista två meningarna i ”From Protest to Resistance” lyder: ”The fun is over. Protest is when I say I don’t like this. Resistance is when I put an end to what I don’t like.”

I krönikan ”Setting Fire to Department Stores” framträder ännu en hotfull passage i min mening. Meinhof skriver:

If, therefore, an instance of arson in a department store has this progressive aspect of breaking a law /.../, we need to ask how this might be useful, say, for political education.¹¹⁸

---

¹¹⁵ Meinhof, 1968 (A), i Bauer (red), 2008, s 237.

¹¹⁶ Meinhof, 1968 (B), i Bauer (red), 2008, s 240.

¹¹⁷ Meinhof, 1968 (B), i Bauer (red), 2008, s 242.

¹¹⁸ Meinhof, 1968 (C), i Bauer (red), 2008, s 247.

För mig framträder också i samtliga krönikor, men kanske särskilt i ”Setting Fire to Department Stores”, en ironisk ton som i min mening förstärker textens hotfullhet. Den sistnämnda krönikan avslutas med ett citat: ”It is still better to set fire to a department store than to run one.”¹¹⁹

Vad innebär dessa hotfulla passager i krönikorna och vilken är deras performativa kraft? Eftersom Meinhof i samtliga krönikor beskriver händelser/handlingar som redan ägt rum blir de hot som framkommer i texten verkliga, materialiserade. För att ett hot ska fungera krävs enligt Butler särskilda förhållanden, omständigheter, där hotets performativa effekter kan bli materialiserade. Det hot som orden i krönikorna utgör är inte samma sak som handlingarna som beskrivs, dock producerar hot en slags förväntan. Butler skriver:

Although the threat is not quite the act that it portends, it is still an act, a speech act, one that not only announces the act to come, but registers a certain force in language, a force that both presages and inaugurates a subsequent force.¹²⁰

I min mening framträder det språkliga utförandet i krönikorna som hotfullt. Detta visar sig för mig bland annat genom explicita hot, men också genom att händelserna som beskrivs i samtliga texter redan ägt rum. Texterna utgör således en performativ handling genom att de producerar en ny slags handling; en repetition (genom ett återberättande) av fysiska våldshandlingar i text. För att en handling (eller ett ord eller en term) ska kunna sägas fungera performativt är det essentiellt att denna handling upprepas.

Läsningen av de tre krönikorna visar sammantaget ett händelseförlopp enligt min mening; en idéförskjutning under 1968 från en syn på motståndshandlingar som verbala protester till våldsamma metoder. Också denna idéförskjutning förstärker hotfullheten och därmed den performativa funktionen genom en ständig förskjutning till mer och mer våldsamma motståndsmetoder.

---

¹¹⁹ Meinhof citerar en person vid namn Fritz Teufel. Meinhof, 1968 (C), i Bauer (red), 2008, s 248.

¹²⁰ Butler, 1997:1, s 9.

3 Slutdiskussion

I detta sista kapitel sammanfattar jag och reflekterar över mina tolkningsresultat. Jag förtydligar även mina tolkningar genom att relatera dessa till mina frågeställningar. Det är därför på sin plats att jag åter presenterar mina frågeställningar. Jag numrerar dessa 1, 2 och 3 för att förenkla den slutdiskussion som sedan följer. Frågeställningarna är:

1. Hur beskriver Meinhof motståndsstrategier i krönikorna "Counter-Violence", "From Protest to Resistance" samt "Setting Fire to Department Stores"?
2. Skiljer sig Meinhofs beskrivningar av motståndsstrategier åt i krönikorna? Om de skiljer sig åt, vad kan det möjligen bero på?
3. Utgör krönikorna en slags performativ funktion och hur visar sig detta i så fall för mig?

1. Den första analysdelen omfattades av en kronologisk tolkning av de tre krönikorna i följande ordning: "Counter-Violence", "From Protest to Resistance" och slutligen "Setting Fire to Department Stores". I den förstnämnda krönikan tolkade jag Meinhofs beskrivning av motståndsstrategi som *verbal protest*. Talhandlingarna som utgjorde den verbala protesten gavs i denna krönika ett potentiellt skadegörande agentskap och omskrevs som en metod som föranleddes av en universitetsrektor samt universitetsetablissemangen.

I den andra krönikan i ordningen uttolkade jag *fysiskt motvåld* som motståndsstrategi. Motståndshandlingarna bestod av flera fysiska våldshandlingar och utfördes under en demonstration och riktades mot Springerkoncernen och en skottlossning mot studentrörelsens ledare.

I den tredje krönikan tolkade jag motståndsstrategin som *våldsamhet*, riktad mot ett kapitalistiskt samhälle och dess lagar. Motståndsmetoden beskrevs som anlagd brand vilken explicit förklarades som potentiellt skadegörande på person.

Enligt min tolkning visar krönikorna sammantaget att Meinhofs syn på motståndsstrategier bygger på idén att våld måste mötas med våld. Genom denna idé motiveras och legitimeras motståndshandlingarnas särskilda metod samt riktadhet.

2. Sammantaget visar mina tolkningar av de tre krönikorna en idémässig förskjutning; från verbal protest till fysiskt motvåld, och slutligen till våldsamhet. Det är framförallt idén om att våld måste mötas med våld som enligt min uppfattning leder till att motståndsmetoderna blir allt mer våldsamma från den första krönikan i ordningen till den tredje.

Att svara på följdfrågan vad detta möjligen kan bero på är i min mening svårt att göra utan att veta mer om den kontext i vilken krönikorna skrevs. Mina tolkningar leder som sagt till slutsatsen att idén att våld måste mötas med våld är anledningen till upptrappandet av våldsamhetsgraden. Jag har också diskuterat hur våldshandlingar skulle kunna fungera som en interpellation, och hur därmed svaret på sådana interpellationer skulle kunna ske genom samma medel/metod. Dock har jag till exempel nämnt att den sista krönikan i ordningen beskriver ett mått av våldsamhet som jag snarare liknar vid terrorhandling än motståndshandling. Bakgrunden till denna, enligt min mening ganska extrema, idéförskjutning från en syn på motståndsstrategier som präglade av en tydlig riktadhet till en syn på våldsamt motstånd som produktivt trots skaderisken på personer, kan jag inte svara på genom mina tolkningar.

3. Jag har genom min tolkning kommit fram till att krönikorna utgör en performativ funktion genom bland annat hotfullhet. Eftersom Meinhof i krönikorna beskriver händelser som redan inträffat blir de hot som jag anser framkommer i texten materialiserade. Den idémässiga förskjutningen och upptrappandet av våldsamhet i krönikorna har jag tolkat som något som leder till att motvåldshandlingar görs performativt i texterna. Även idén att våld måste mötas med våld, samt argumentationen för motståndsmetodernas riktadhet och legitimering har jag tolkat som performativa funktioner.

Slutligen vill jag återknyta till mitt syfte, där jag bland annat skrev att jag ville genomföra en undersökning kring Meinhof som anknöt till frågan om hennes projekt i RAF. Som jag nämnde i 'Historisk bakgrund' figurerade Meinhof som den ideologiska kraften i RAF. Jag vill därför ta avstamp i Meinhofs idé som enligt min tolkning bygger på att våld måste mötas med våld.

Meinhof riktar i sina krönikor kritik mot statlig våldsutövning (i till exempel Vietnamkriget), kapitalism och lagar som inte skyddar människor utan varor och profitörer. Jag vill inte på något sätt påstå att våldsamheter, oavsett motståndssyfte, som leder till att personer som inte bör skadas möjligen kan falla offer för sådana våldshandlingar kan vara försvarbara. Däremot anser jag att en stat som är involverad i ett sådant maktmissbruk som jag anser att exempelvis krigsföring innebär, lika lite som vilken medborgare som helst, kan berättiga sådana våldsamheter. Dock genomsyras den hegemoniska historieskrivningen om

Meinhof av en stereotyp bild av en ”galen terrorist” utan ideologisk riktning, medan den statliga våldsutövningen står obemärkt och bortglömd.

Tolkningen av Meinhofs tre krönikor har för mig bidragit till en ökad förståelse för Meinhofs idéer om motståndstrategier, mot vad de bör riktas och vilket som är deras syfte. Jag har inte entydigt kunnat svara på vad den idéförskjutning som för mig framträder från ”Counter-Violence” till ”From Protest to Resistance” och slutligen till ”Setting Fire to Department Stores” beror på. En förklaring till denna förskjutning har jag endast kunna spekulera i utifrån mina metodiska/teoretiska verktyg samt mitt undersökningsmaterial.

Vidare förslag på forskning kring Meinhof som i mitt tycke skulle vara intressant inom den genusvetenskapliga disciplinen är en mer djupgående undersökning och analys av subjektsskapande och identifikation i Meinhofs skrivna texter. Det skulle också vara intressant med en undersökning som blickar utåt mot en bredare historisk kontext.

Källförteckning

Tryckta källor

- . Ambjörnsson, Fanny, 2006, *Vad är queer?* Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur.
- . Barad, Karen, 2008, "Posthumanist Performativity: Toward an Understanding of How Matter Comes to Matter", i Alaimo, Stacy, Hekman, Susan (red), *Material Feminisms*, USA: Indiana University Press, s 120- 154.
- . Bauer, Karin, 2008, *Everybody Talks About the Weather... We Don't. The Writings of Ulrike Meinhof*. New York: Seven Stories Press.
- . Beauvoir, Simone de, 2006, *Det Andra könet*, Sverige: Norstedts Pocket.
- . Beckman, Ludvig, 2005, *Grundbok i idéanalys. Det kritiska studiet av politiska texter och idéer*, Estland: Santérus Förlag.
- . Bergström, Göran, Boréus, Kristina (red), 2005, *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, Lund: Studentlitteratur AB.
- . Butler, Judith, 1997, *Excitable Speech. A Politics of the Performative*, New York & London: Routledge.
- . Butler, Judith, 1997, *The Psychic Life of Power. Theories in Subjection*, California: Stanford University Press.
- . Börjesson, Mats, Rehn, Alf, 2009, *Makt*, Malmö: Liber AB.
- . Colvin, Sarah, 2006, 'Wenn deine Identität Kampf ist': violence, gendered language and identity in the writing of Ulrike Meinhof, s 287-305, Chambers, Helen (red), *Violence, Culture and Identity. Essays on German and Austrian Literature, Politics and Society*, Tyskland: Peter Lang AG.
- . Colvin, Sarah, 2009, *Ulrike Meinhof and West German Terrorism. Language, Violence and Identity*, New York: Camden House.
- . Ditfurth, Jutta, 2008, *Ulrike Meinhof. En biografi*, Smedjebacken: Albert Bonniers Förlag.
- . Ekerwald, Carl-Göran, 1976, *Ulrike Meinhofs förbjudna tänkesätt*, Lund: Bo Cavefors Förlag.
- . Haraway, Donna J, 2008, "Otherworldly Conversations, Terran Topics, Local Terms", i Alaimo, Stacy, Hekman, Susan (red), *Material Feminisms*, USA: Indiana University Press, s 157-188.
- . Kirby, Vicki, 2006, *Judith Butler. Live Theory*, Storbritannien: Continuum.

- . Kvinnobulletinen, 1983, nummer 1, årgång 13.
- . Lilja, Mona, Vinthagen, Stellan (red), 2009, *Motstånd*, Malmö: Liber AB
- . Lykke, Nina, 2009, *Genusforskning- en guide till feministisk teori, metodologi och skrift*, Stockholm: Liber AB.
- . Morgan, Robin, 2003, 'Token Terrorist. The Demon Lover's Woman', i Griset, Pamala L, Mahan, Sue (red), *Terrorism in Perspective*, California: Sage Publications.
- . Salih, Sarah with Butler, Judith (red), 2004, *The Judith Butler Reader*, USA: Blackwell Publishing Ltd.
- . Teraoka, Arlene A, 1993, 'Terrorism and the Essay. The Case of Ulrike Meinhof', i Boetcher Joeres, Ruth-Ellen, Mittman, Elizabeth (red), *The Politics of the Essay. Feminist Perspectives*, USA: Indiana University Press.
- . Whaley Eager, Paige, 2008, *From Freedom Fighters to Terrorists. Women and Political Violence*, England: Ashgate Publishing Limited.

Internetkällor

- . Bell, Vikki, 1999, 'On Speech, Race and Melancholia. An Interview with Judith Butler', *Theory, Culture & Society*, SAGE, London: Thousand Oaks and New Delhi, vol. 16.
Webbplats: <http://tcs.sagepub.com/content/16/2/163>
Sidan besökt den 10 december 2010.
- . Konstnären Charlotte Gyllenhammars hemsida.
Webbplats: http://www.charlottegyllenhammar.com/folio_img.asp?imgid=200&id=48
Sidan besökt den 22 november 2010.
- . Hellgren, Anna, 2010, "Priset vi betalar", *Bang*, 2010, nummer 2.
Webbplats: <http://www.bang.se/artiklar/2010/priset-vi-betalar-2010-06-21>
Sidan besökt den 23 januari 2011.
- . Stern, Maria, 2008, "Den kvinnliga terroristen- anomali, offer eller feminist?", *Tvärsnitt*, 2008, nummer 4.
Webbplats:<http://www.vr.se/huvudmeny/tvarsnittnr42008/essadenkvinnligaterroristenanomaliofferellerfeminist.4.325716ea11d7602a6d180007255.html>
Sidan besökt den 23 januari 2011.

Otryckta källor

- . Föreläsning med Tiina Rosenberg, professor i genusvetenskap, "Från protest till motstånd: utgångspunkt Ulrike Meinhofs text Vom Protest zum Widerstand", Resistance Studies, Göteborgs universitet, . 2010-10-13.

Ulrike Marie Meinhof föddes 1934 i Tyskland och var en av grundarna till Röda Arméfraktionen i Västtyskland. Meinhof dog i fängelset Stuttgart-Stammheim 1976 och är vår tids kanske mest mytomspunna terrorist.

I denna undersökning riktas fokus bort från myten Meinhof. Ljuset faller istället på Meinhofs idéer om motståndsstrategier och dess legitimitet i tre krönikor publicerade i den Västtyska tidsskriften *konkret* från 1968. Med ett genusvetenskapligt teoretiskt ramverk samt genom en idéanalys bidrar undersökningen med nya perspektiv i kontrast till den hegemoniska historieskrivningen om Meinhof.